

พระขุนแผน วัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน วัดบ้านกร่าง

ในบรรดาพระเครื่องชั้นนำของเมือง สุพรรณบุรี มักมีชื่อของ “พระขุนแผน” รวมอยู่ในพระกรุยอดนิยมต่างๆ จำนวนมาก หนึ่งในจำนวนนั้น คือ พระขุนแผน กรุบ้านกร่าง เมืองสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นพระกรุโบราณ มีอายุการสร้าง มาหลายร้อยปี กล่าวกันว่าความงดงามของพุทธศิลปะ นั้นโดดเด่นยิ่งนัก ส่วนพุทธคุณนั้น ก็เลิศล้ำเกินคำบรรยาย ทั้งเมตตา มหา นิยม มหาเสน่ห์ ตลอดจน คงกระพันชาตรี ยากที่จะหาพระพิมพ์ใดเสมอเหมือน จัดเป็นพระยอดนิยมชั้นแนวหน้าของวงการ มานาน

พระกรุวัดบ้านกร่าง พระดี พระดังแห่งเมืองสุพรรณบุรี

วัดบ้านกร่าง อันเป็นแหล่งกำเนิด “พระขุนแผน กรุบ้านกร่าง” อันเลื่องชื่อนี้ ตั้งอยู่ที่ ตำบลศรีประจันต์ จังหวัด สุพรรณบุรี อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน หรือ แม่น้ำสุพรรณบุรี ตรงข้ามกับที่ว่าการอำเภอศรีประจันต์ วัดนี้เป็นวัดโบราณ ที่สร้างมาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา พระเครื่อง กรุวัดบ้านกร่าง แตกกรุจากเจดีย์หลังพระวิหารเก่าในบริเวณ วัดบ้านกร่าง เมื่อราว พ.ศ. 2447 มีเรื่องเล่ากันว่า ตอนที่พระแตกกรูออกมาใหม่ๆ พวกพระสงฆ์และชาวบ้าน ได้นำพระทั้งหมด มากมายหลายพิมพ์ มาวางไว้ใต้ต้นโพธิ์ใหญ่ใกล้วิหาร เด็กวัดในสมัยนั้นได้นำ พระที่วางไว้มาเล่นร่อนแข่งขันกันในลำน้ำสุพรรณบุรี เป็นที่สนุกสนาน เนื่องจากว่า ในสมัยนั้น พระวัดบ้านกร่าง ยังไม่มีมูลค่า และ ความนิยมมากมายเหมือนดังเช่นปัจจุบัน

ที่มาแห่งชื่อ “พระขุนแผน”

ชื่อ ”พระขุนแผน” ทั้งของเมืองสุพรรณ หรือ ขุนแผน เมืองไหนก็ตาม เป็นการเรียกชื่อ พระของคนสมัยหลัง เพราะคนโบราณ สร้างพระพิมพ์ ไม่เคยพบหลักฐานว่า มีการตั้งชื่อพระเอาไว้ด้วย มีแต่คนรุ่นหลังที่ไปขุดพบพระพิมพ์เป็นผู้ตั้งชื่อให้ทั้งสิ้น พระกรุวัดบ้านกร่าง ก็เช่นเดียวกัน เมื่อแตกกรูใหม่ๆ ก็ไม่มีชื่อ คนสุพรรณบุรี ยุคนั้นเรียกกันเพียงว่า “พระวัดบ้านกร่าง” คือถ้าเป็นพระองค์เดียวก็เรียก “พระบ้านกร่างเดี่ยว” ถ้าเป็นพระ 2 องค์คู่ติดกันก็เรียก “พระบ้านกร่างคู่” ต่อมาจึงมีการตั้งชื่อให้เป็น พระขุนแผน บ้าง พระพลายเดี่ยว บ้าง พระพลายคู่ บ้าง ที่มาของชื่อ พระพิมพ์ ขุนแผน เหล่านี้ เชื่อว่าคนตั้งชื่อคงต้องการให้คล้องจองกลมกลื่น กับตัวละครในวรรณคดีเรื่อง ขุนช้าง-ขุนแผน ที่โด่งดัง อันมีถิ่นกำเนิดในย่าน

สุพรรณบุรี คำว่า พระบ้านกร่าง จึงค่อยๆ เลือนหายไป หรืออีกนัยหนึ่ง ชื่อของ พระขุนแผน อาจได้มาจากการที่มีผู้บูชากราบไหว้ หรือ อารธานำติดตัวไปไว้ป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ แล้ว ได้ประจักษ์ ความศักดิ์สิทธิ์ ในอำนาจพุทธคุณ ที่มีคุณวิเศษ เหมือน ขุนแผนในวรรณคดี โดยเฉพาะ ด้านเสน่ห์ เมตตามหานิยม อาจด้วยเหตุนี้ จึงเรียกชื่อว่า พระขุนแผนสืบมา

การจำแนกพิมพ์ทรงพระกรุวัดบ้านกร่าง

พระกรุวัดบ้านกร่าง เข้าใจว่ามีจำนวนถึง 84,000 องค์ตามคติการสร้าง พระพิมพ์ในสมัย โบราณ เมื่อพระแตกกรุขึ้นมาก็ได้มีผู้แยกแบบ แยกพิมพ์ต่างๆ ตามความแตกต่างของพุทธ ลักษณะ ซึ่งมีจำนวนกว่า 30 พิมพ์ขึ้นไป บางแบบ ก็เรียกว่า “พระขุนแผน” ซึ่งมีพิมพ์ยอดนิยม เช่น พิมพ์ห้าเหลี่ยมอกใหญ่ พิมพ์ห้าเหลี่ยมอกเล็ก พิมพ์ทรงพลใหญ่ พิมพ์ทรงพลเล็ก พิมพ์พระประธาน พิมพ์เถาวัลย์เลื้อย พิมพ์แขนอ่อน ฯลฯ บางแบบก็เรียกว่า “พระพลาย” อันหมายถึงลูกของขุนแผน ซึ่งมีทั้งที่พิมพ์เป็นคู่ติดกัน เรียกว่า “พระพลายคู่” และองค์ เดี่ยวๆ เรียกว่า “พระพลายเดี่ยว” ซึ่งแต่ละพิมพ์ก็ยังแบ่งแยกออกไปอีกเป็นสิบๆ พิมพ์ เช่น พลายคู่หน้ายักษ์ หน้ามงคล หน้าฤาษี หน้าเทวดา พลายเดี่ยวพิมพ์ชะลูด พิมพ์ก้างปลา ฯลฯ การที่คนรุ่นเก่า เลือกที่จะตั้งชื่อ พระพิมพ์นั้นว่า ขุนแผน พิมพ์นี้เรียกพลาย คนรุ่นใหม่ คงไม่ ทราบหลักเกณฑ์ หรือ ที่มาชัด ซึ่งคงเดาใจว่า คนที่ตั้งชื่อ ขุนแผน คงจะดูรูปร่างศิลปะในองค์ พระ ถ้าพระองค์ ใดมีรูปแบบศิลปะสวยงามสะดุดตา ก็เรียกว่า พระขุนแผน ไว้ก่อนส่วนพระ พิมพ์ใดหย่อนคุณค่าทางด้านศิลปะความงาม ความอ่อนช้อยก็ตั้งชื่อเรียกว่า พระพลาย เพื่อให้แตกต่างกันไป...

อายุการสร้างของ พระขุนแผน กรุวัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน กรุวัดบ้านกร่าง สุพรรณบุรี เมื่อพิจารณาจากศิลปะแล้ว บอกให้รู้ว่าเป็น พระในสมัยอยุธยาตอนกลาง โดยมีศิลปะที่อ่อนช้อยสวยงาม เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ที่สำคัญที่สุด คือ ในจำนวนพระขุนแผน กรุวัดบ้านกร่างนี้ มีอยู่พิมพ์หนึ่งนั่นคือ “พระขุนแผน พิมพ์ห้าเหลี่ยมอกใหญ่” มีลักษณะและศิลปะเหมือนกับ “พระขุนแผนเคลือบ” ที่แตกกรุออกมาจากเจดีย์ วัดใหญ่ชัยมงคล พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเจดีย์องค์นี้มีบันทึกไว้ในพงศาวดารว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราช โปรดให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2135 ตามคำทูลแนะนำของสมเด็จพระวันรัตน์ วัดป่าแก้ว เพื่อเฉลิมพระเกียรติ แห่งชัยชนะในการทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา แห่งพม่า พระเจดีย์องค์นี้ชื่อว่า “พระเจดีย์ชัยมงคล” แต่ชาวบ้านเรียกว่า “พระเจดีย์ใหญ่” เพราะเป็นเจดีย์ ที่ใหญ่ที่สุดในอยุธยา ซึ่งตามประเพณีมาแต่โบราณว่า เมื่อสร้างพระเจดีย์แล้ว จะสร้างพระพิมพ์บรรจุไว้ด้วย เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา ถือกันว่าได้กุศลแรง พระขุนแผนเคลือบคงสร้าง เพื่อบรรจุไว้ในเจดีย์ วัดใหญ่ชัยมงคลในครั้งนั้น

ความคล้ายคลึงกันของพุทธศิลป์ ของ พระขุนแผน เคลือบกรุวัดใหญ่ชัยมงคล กับ พระขุนแผน กรุวัดบ้านกร่าง สุพรรณบุรี โดยเฉพาะพิมพ์ห้าเหลี่ยมอกใหญ่นี้ เมื่อนำพระทั้งสองมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นความแตกต่างกันน้อยมาก โดยเฉพาะเส้นสายและลวดลายการแกะของแม่พิมพ์ ทำให้น่าเชื่อว่า ช่างที่แกะสมัยนั้น คงเป็นคน คนเดียวกัน หรือ สกุลช่าง ศิลปะในสำนักเดียวกัน อายุการสร้างอาจไม่แตกต่างกันมากนัก หรืออาจแกะในคราวเดียวกัน และพิมพ์ในคราวเดียวกัน แต่ได้มีการแยกบรรจุเจดีย์ ต่างกัน ดังนั้น จึงพอที่จะสันนิษฐานได้ว่า พระขุนแผน กรุวัดบ้านกร่าง คงมีอายุอยู่ในราวรัชกาล สมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือ ประมาณ 400 ปีล่วงมาแล้ว

ลักษณะธรรมชาติ พระกรุวัดบ้านกร่าง

พระกรุวัดบ้านกร่าง โดยทั่วไปไม่ว่า จะเป็น พิมพ์พระขุนแผน พระปลายเดี่ยว พระปลายคู่ นั้นเป็นพระเนื้อเดียวกัน คือ เนื้อดินเผาผสมวานและเกสรดอกไม้ นานาชนิด ไม่ปรากฏว่ามี เนื้อประเภทอื่น ลักษณะเนื้อพระ มีทั้งชนิด เนื้อละเอียด และ เนื้อหยาบ แต่ส่วนใหญ่จะเป็น ประเภทเนื้อหยาบที่มีส่วนผสมของกรวดทรายมาก มีทั้งแดง สีพิกุล สีเขียว และสีดำ ตาม ความอ่อนแก่ของความร้อนในขณะเผาไฟ แต่ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหยาบหรือละเอียด สิ่งที่ขาด ไม่ได้ คือ ต้องมี วานดอกมะขาม มี แร่ทรายเงิน แร่ทรายทอง และ “รอยวานหลุด” อยู่ด้วย ทุกองค์ รอยวานหลุด ดังกล่าว เป็นร่องเล็กๆ สันฐานไม่แน่นอน เป็นรูปแท่งสี่เหลี่ยม บ้าง สามเหลี่ยม บ้าง และเป็น ร่องลึก ร่องตื้น ก็ได้ รอยวานหลุด นี้ ถือเป็นเอกลักษณ์ของเนื้อ พระกรุวัดบ้านกร่างที่จะขาดเสียมิได้ในการพิจารณา

นอกจากนี้ พระกรุวัดบ้านกร่าง ยังเป็นพระกรุที่ผิวสะอาด เนื่องจาก กรุพระมีสภาพดี ไม่จม ดินหรือถูกน้ำท่วมขัง ดังนั้น จึงไม่มีคราบขี้กรุเกาะติดหนาให้เห็น จะมีเพียงแต่ฝ้ากรุบางๆ ฉาบติดอยู่ แต่ถ้าผ่านการใช้หรือการสัมผัสก็จะเหลือผิวฝ้ากรุตามซอกองค์พระ เท่านั้น พระ กรุวัดบ้านกร่าง เป็นพระที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ไม่ว่าจะเป็น พระขุนแผน พระปลายเดี่ยว พระ ปลายคู่ ล้วนแต่เป็นพระกรุที่มีอายุหลายร้อยปี และมีพุทธคุณสูงส่ง ทางด้าน เมตตา มหา นิยม มหาเสน่ห์ แคล้วคลาด และ คงกระพันชาตรี เป็นเลิศ จึงเป็นที่นิยมเสาะหากันมานาน แล้ว แม้ปัจจุบันความนิยมก็ไม่ได้ลดลงน้อยลงไปเลย...

พระขุนแผน พิมพ์ห้าเหลี่ยม อกใหญ่ กรุวัดบ้านกร่าง

<http://www.amuletheritage.com/p-6.html>

พระขุนแผน พิมพ์ห้าเหลี่ยม อกใหญ่ กรุวัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน พิมพ์ห้าเหลี่ยม อกใหญ่ กรุวัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน พิมพ์ห้าเหลี่ยม อกเล็ก

พระขุนแผน พิมพ์ทรงพลใหญ่ กรุวัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน พิมพ์ทรงพลใหญ่ กรุวัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน พิมพ์ทรงพลใหญ่ มีฐาน กรุวัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน พิมพ์ทรงพลใหญ่ มีฐาน กรุวัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน กรุวัดบ้านกร่าง พิมพ์ใบมะยม

พระขุนแผน พิมพ์ทรงพลเล็ก กรุวัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน พิมพ์ทรงพลเล็ก กรุวัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน พลายคู่ (ตัดเดียว) พิมพ์สิบเอก

พระขุนแผน กรุวัดบ้านกร่าง พิมพ์เถาว์ลัยเลื้อย

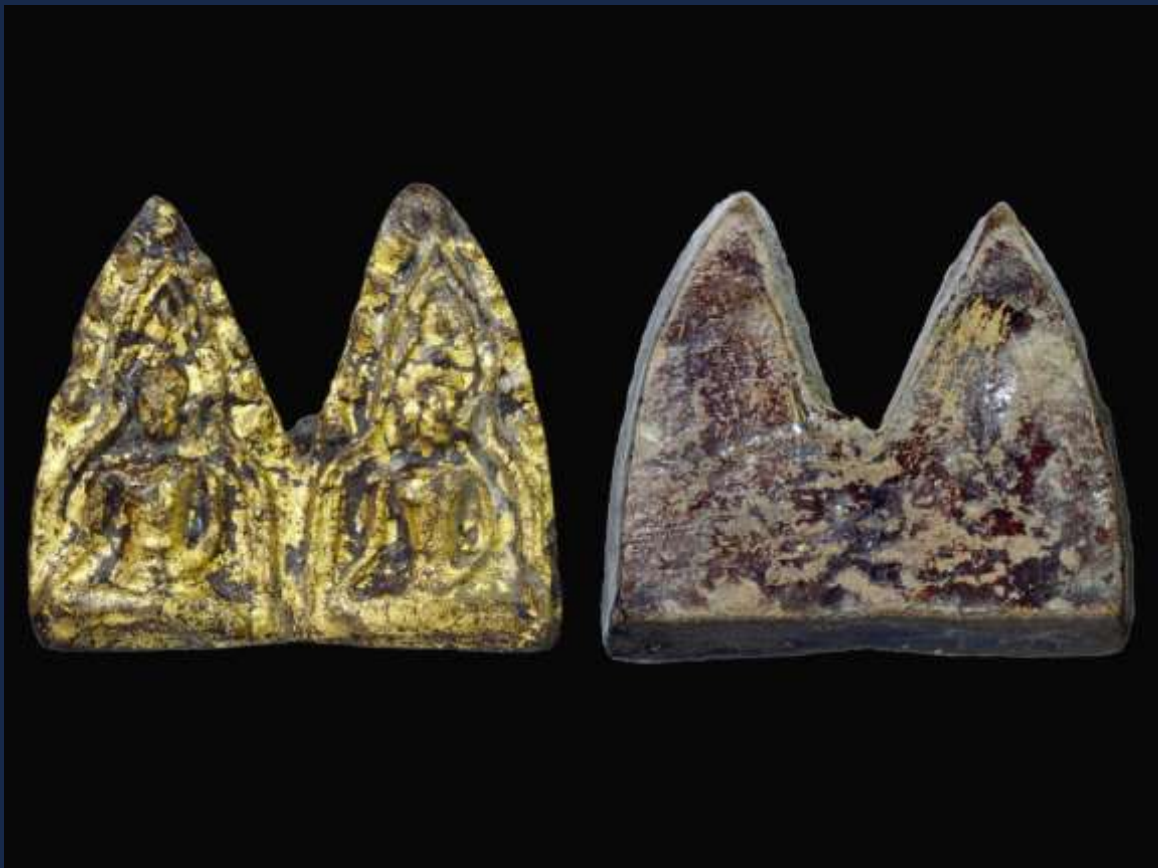
พระขุนแผน พลายเดี่ยว กรุวัดบ้านกร่าง พิมพ์หน้าฤาษี

พระขุนแผน กรุวัดบ้านกร่าง พิมพ์แขนอ่อน

พระขุนแผน พลายคู่ กรุวัดบ้านกร่าง

พระขุนแผน พลายคู่ กรุวัดบ้านกร่าง

วัดบ้านกร่าง สุพรรณบุรี

วัดบ้านกร่าง ต.บ้านกร่าง อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี ตั้งอยู่ริมฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำสุพรรณ (แม่น้ำท่าจีน) มีธรณีสงฆ์ 29 ไร่ มีวิหารเก่าสมัยอยุธยาที่ยังรักษามาจนถึงปัจจุบันมีอายุราว 450 ปี สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของวัด คือ พระเครื่องตระกูลวัดบ้านกร่าง (พระขุนแผน) สันนิษฐานว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นผู้สร้างขึ้น ในคราวกระทำศึกยุทธหัตถีมีชัยชนะต่อพระมหาอุปราชา ที่บ้านหนองสาหร่าย อ.ดอนเจดีย์ ปี พ.ศ.2135 โดยมีสมเด็จพระนพรัตน์ วัดป่าแก้วแห่งศรีอโยธยาเป็นองค์ประกอบพิธีมหาพุทธาภิเษก แล้วนำมาบรรจุไว้ในสถูปวัดบ้านกร่างเพื่อเป็นพุทธบูชา

พระเครื่องตระกูลวัดบ้านกร่าง เป็นพระเนื้อดินเผา ศิลปะอยุธยา สร้างขึ้น 88,000 องค์ เท่ากับจำนวนพระธรรมชั้นตรี มีมากพิมพ์หลายแบบนับได้ถึง 81 พิมพ์ แยกเป็น พระพิมพ์บ้านกร่างเดี่ยว 27 พิมพ์ พระพิมพ์บ้านกร่างคู่ 18 พิมพ์ และพระพิมพ์บ้านกร่างคู่ (พระพลายเพ็ชรพลายบัว) เป็นพระที่มีความหมายเพื่อสมมุติเป็นองค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ

รัชการที่ 5 เสด็จประพาสเมืองสุพรรณบุรี

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสเมืองสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2451 (ร.ศ.127) ได้ตั้งพลับพลาที่ประทับที่ตำบลบ้านกร่าง ใกล้ที่ว่าการอำเภอศรีประจันต์ มีราชหัตถเลขา กล่าวถึงเจดีย์วัดบ้านกร่าง ว่า

“พลับพลาที่ประทับนี้ตั้งที่ตำบลบ้านกร่าง ใกล้ที่ว่าการอำเภอศรีประจันต์ฝั่งตะวันออก ตรงกับวัดที่ชื่อเดียวกันข้าม มีพระเจดีย์กลางน้ำองค์หนึ่ง เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองอยู่ข้างเชิง เป็นสถานที่ราษฎรมาประชุมไหว้พระในงานวันเพ็ญเดือน 12 (วันลอยกระทง) ของทุกปี”*

สุนทรภู่ เดินทางเยือนเมืองสุพรรณบุรี

สุนทรภู่ กวีเอกแห่งรัตนโกสินทร์ ได้เดินทางเยือนเมืองสุพรรณบุรี โดยทางเรือมาทางแม่น้ำสุพรรณ (ท่าจีน) ปี พ.ศ. 2384 ได้แต่งโคลงนิราศสุพรรณ มีความยาวถึง 463 บท เมื่อเดินทางถึงวัดบ้านกร่าง ได้แต่งกลอนตอนหนึ่งกล่าวถึงวัดบ้านกร่าง ว่า

“ถึงย่านบ้านกร่างแจ้ง ธาริน
เกิดแก่งแหล่งเหวหิน ฮ้วงคั่ง
ปล่องน้ำท่ากุมภิน พอกเงือก ได้อกแฮ
ยามเป็ลยอเลี้ยวทองตะตู่ ด่อนพันนงัว”

*ข้อมูลจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติสุพรรณบุรี

ประวัติต้นตะเคียนยักษ์ วัดบ้านกร่าง

จากการสอบถามชาวบ้านแถวนั้น เล่าให้ฟังว่า เมื่อประมาณ 30 กว่าปีก่อนมีโรงเลื่อยไม้อยู่ไม่ห่างไกลจากวัดนัก ได้นำต้นตะเคียนมาถวายเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ไว้ใช้สร้างศาลา โดยทำการแปรรูปเป็นไม้แผ่นเพื่อใช้งานตามที่หลวงพ่อท่านจะเห็นสมควร มีไม้ตะเคียนต้นใหญ่ที่ยังไม่ได้รับการแปรรูปอยู่เป็นจำนวนมาก

แต่อยู่มาวันหนึ่งหลวงพ่อท่านได้ฝันว่า มีนางตะเคียนออกมาร้องไห้คร่ำครวญว่าไม่อยากให้แปรรูปเป็นไม้แผ่น ท่านจึงไปทำการคันดู มีไม้ตะเคียนยักษ์อยู่ต้นหนึ่งที่ใหญ่โตมาก จึงได้นำออกมาตั้งไว้ ต่อมาชาวบ้านได้มาราบไหว้บูชาและขอพร ก็ได้สมประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้ จึงนำดอกไม้ธูปเทียนตลอดจนเสื้อผ้าอาภรณ์มาถวายเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ที่มา : อธิปาทิหารีย์ พระเครื่อง, www.itti-patihan.com/ , พระขุนแผน

กรุวัดบ้านกร่าง สุพรรณบุรี.

หนุ่ม สุพรรณ, www.welovesuphan.com/th/ , ประวัติวัดบ้านกร่าง

อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี, โพสต์ 30 มิถุนายน 2559.

amuletheritage.com